

Nr 87

Utlåtande i anledning av väckta motioner om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (I: 310) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 363), har hemställts att riksdagen måtte dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning, innefattande företrädare för regeringen, riksdagen, näringslivet och de stora organisationerna, dels ock på X. huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 150 000 kr. för att täcka de därmed förenade kostnaderna.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 363.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *kommerskollegium*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges atlmänna exportförening*, *Sveriges industriförbund*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Sveriges lantbruksförbund*, *Kooperativa förbundet* och *Tjänstemännens centralorganisation* (Bilagor A—F).

Utskottet. Syftet med förslaget om inrättande av en särskild exportmarknadsberedning är enligt motionärerna att bereda riksdagen ökade möjligheter till insyn och inflytande vid handläggningen av viktiga handelspolitiska frågor. Det framhålles att riksdagens ställning i statslivet kan äventyras, därest den ställes utanför avgöranden, som kunna bli resultat av förekommande kontakter mellan regeringen och näringslivets företrädare. Motionärerna hänvisa till det utredningsarbete, som bedrivs inom kommerskollegium och i den till detsamma knutna delegationen för integrationsfrågor. Detta arbete betecknas som mycket värdefullt men förklaras vara otillräckligt, när det gäller att draga slutsatser om praktiskt handlande eller att fatta självständig ställning i uppkommande frågor. Motionärerna förorda därför upprättandet av ett nytt utredningsorgan, kallat exportmarknadsberedning, innefattande företrädare för såväl regeringen och de demokratiska riksdagspartierna som näringslivets och arbetsmarknadens organisationer. Detta organ hör enligt motionärernas mening ha såväl rådgivande uppgifter som befogenhet att självt påkalla och även genomföra utredningar i hithörande frågor.

Utskottet konstaterar, att endast en remissinstans, Sveriges lantbruksförbund, tillstyrkt motionerna. Samtliga instanser, inräknat nämnda förbund, ha icke haft någon kritik att rikta mot de nuvarande handelspolitiska arbetsformerna i vårt land. Lantbruksförbundet anser dock det komplicerade och riskfyllda handelspolitiska läge, som kan väntas bestå åtskilliga år framåt, motivera en exportmarknadsberedning enligt motionärernas förslag. Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges industriförbund, vilka avgivit gemensamt yttrande, anse att motionärernas syfte skulle kunna tillgodoses genom en utvidgning av den rådgivande kommitté, som av Kungl. Maj:t inrättades den 1 december 1961 för överläggningar rörande centrala frågor sammanhängande med Sveriges medverkan i den västeuropeiska integrationen. Anledning har däremot ansetts saknas att förse detta organ med en utredningsapparat utöver den som redan finnes utbyggd.

Vad som anförts i remissvaren bestyrker enligt utskottets mening den uppfattningen att nuvarande samarbetsformer mellan staten och näringslivet i handelspolitiska frågor äro sådana, att dessa frågor få en allsidig belysning och genomgripande beredning samt att tillkomsten av ett ytterligare beredningsorgan enligt motionärernas förslag skulle komplicera utredningsarbetet.

Med hänsyn till det anförda avstyrkas motionerna.

Utskottet hemställer,

a) att motionerna I: 310 och II: 363, i vad de avse skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

b) att motionerna I: 310 och II: 363, i vad de avse medelsanvisning, icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 maj 1963

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

Från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Bergman, Virgin, Fritz Persson, Rikard Svensson, Bengtson, Per Jacobsson, Edström, Herbert Larsson och Per-Olof Hanson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Blidfors, Almgren, fröken Elmén, herrar Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Fagerlund, Bohman och Gustafsson i Kårby.

Särskilt yttrande

av herrar *Per Jacobsson, Edström, Per-Olof Hanson, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Eliasson* i Sundborn och *Svensson* i Ljungskile, vilka anfört följande.

»Vi dela uppfattningen — som även kommit till uttryck i de flesta remissyttrandena över förevarande motioner — att det av praktiska skäl synes mindre lämpligt att tillskapa ytterligare ett kontaktorgan vid sidan av de som nu finnas dels knutna till kommerskollegium, handelspolitiska rådet och delegationen för integrationsfrågor, dels den i december 1961 av Kungl. Maj:t tillkallade rådgivande kommittén för överläggningar rörande frågor av central betydelse för Sveriges medverkan i den västeuropeiska ekonomiska integrationen.

I intet av de nämnda organen ingå emellertid företrädare för de i riksdagen representerade demokratiska oppositionspartierna. Enligt vår mening skulle det vara värdefullt, om även dessa och inte endast regeringspartiet fick företrädare i berörda befintliga organ, främst den s. k. Malmforsdelegationen eller rådgivande kommittén. Genom ett sådant arrangemang skulle motionärernas syfte, vilket vi anse väl motiverat, i stort sett uppnås.»

Reservation

av fröken *Andersson*, herrar *Virgin, Staxäng* och *Bohman*, vilka ansett *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 2, som börjar med »Utskottet konstaterar» och slutar med »avstyrkas motionerna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Även om de nuvarande handelspolitiska arbetsformerna i och för sig få betraktas som tillfredsställande anser utskottet i likhet med motionärerna att mot bakgrunden av det rådande komplicerade och riskfyllda handelspolitiska läget ett ökat behov föreligger av ett nära samarbete mellan statsmakterna och näringslivet. Utskottet tillstyrker därför att, såsom Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges industriförbund förordat, ett till riksdagen utsträckt samråd mellan regeringen och näringslivet kommer till stånd genom utvidgning av den rådgivande kommittén för integrationsfrågor. Härigenom och genom samtidigt vidtagande av erforderliga smärre ändringar i kommitténs arbetsformer skulle den kunna bli ett lämpligt forum för överläggningar rörande utrikesekonomiska frågor av väsentlig betydelse och principiell räckvidd även utanför själva integrationsområdet. Utskottet får därför i anledning av motionerna föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder i enlighet med vad utskottet sålunda förordat.»

dels ock att utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 310 och II: 363, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i enlighet med vad utskottet föreslagit;»

Till riksdagens statsutskott

Genom remiss den 7 mars 1963 har kommerskollegium anbefallts avgiva yttrande över två till årets riksdag avlämnade likalydande motioner, I: 310 och II: 363, om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning. Kollegium får i anledning härav anföra följande.

Kollegium vill i likhet med motionärerna betona det nära — och i och för sig självklara — sambandet mellan villkoren för vår utrikeshandel och villkoren för vårt näringsliv överhuvudtaget. Detta nära samband förklarar att utredningar och ställningstaganden i de handelspolitiska frågorna fortlöpande göres mot bakgrunden av näringspolitiska bedömningar. Likaså förklarar detta samband, att de handelspolitiska utredningarna göres i nära samverkan mellan å ena sidan staten och å andra sidan företrädare för icke blott exportnäringarna utan även hemmamarknadsnäringarna, importföretagen och arbetsmarknadsorganisationerna. Såvitt kollegium kunnat finna, avser motionärerna ej att föreslå någon ändring i dessa grundläggande hänseenden, även om ordalagen i motionerna tyder på att förslagsställarna vill förskjuta de handelspolitiska utredningarna och bedömningarna i riktning mot ett mer utpräglat hänsynstagande till exportnäringarnas läge. Förslagets kärnpunkt synes i stället vara att ett nytt organ tillskapas, i vilket icke blott näringslivet och de stora organisationerna utan även regering och riksdag skulle vara företrädade. Det nya organet skulle ha rådgivande uppgifter när det gäller den allmänna inriktningen av Sveriges arbete i EFTA, OECD och GATT liksom även när det gäller handläggningen av ekonomiska frågor i FN och dess fackorgan samt i fråga om särskilt betydelsefulla bilaterala handelsförhandlingar. Den föreslagna beredningen skulle hållas fortlöpande underrättad om utredningsorganens arbete och själv kunna påkalla eller genomföra utredningar av olika slag. Av motionerna framgår icke, huruvida de nuvarande samarbetsformerna mellan stat och näringsliv i hit hörande frågor skulle ersättas av eller utökas med den nya beredningen.

I samband med Sveriges såväl bilaterala som multilaterala handelsförhandlingar sker ett omfattande utredningsarbete, varvid kollegium jämlikt gällande instruktion är central remiss- och utredningsinstans. Företrädare för olika grenar av näringsliv och arbetsmarknad deltagar direkt i detta arbete genom det handelspolitiska rådet och genom delegationen för integrationsfrågor, vilka båda knutits till kollegium. Sålunda föredrages alla viktigare bilaterala och andra avtalsfrågor i det handelspolitiska rådet, innan utredningsmaterialet underställes Kungl. Maj:t. På samma sätt medverkar delegationen för integrationsfrågor fortlöpande i handläggningen av de yttranden och förslag, som föranledes av Sveriges medverkan i EFTA och i det nordiska ekonomiska samarbetet, och vilka ankommer på kollegium att underställa Kungl. Maj:t. Delegationen har även medverkat i det omfattande utredningsarbete som tidigare påkallades av då pågående förhandlingar om ett europeiskt frihandelsområde och under de senaste åren föranletts av Sveriges förutsedda förhandlingar med EEC. I den egentliga utredningsverksamheten sker dessutom samverkan med de olika näringsorganisationer och myndigheter, som direkt beröres inom olika ämnesområden. Ett löpande utbyte av informationer har sålunda kommit till stånd och näringslivets ståndpunkt har i olika uppkommande förhandlingslägen smidigt kunnat bringas till statsmakternas kännedom.

Vid sidan härav har Kungl. Maj:t i december 1961 tillkallat en rådgivande kommitté för överläggningar rörande frågor av central betydelse, som äger samband med Sveriges medverkan i den västeuropeiska ekonomiska integrationen. Även i denna kommitté är olika grenar av näringsliv och arbetsmarknad företrädta vid sidan av de i första hand berörda statliga departementen och myndigheterna.

Kollegium har i tidigare sammanhang anbefallts yttra sig över förslag, liknande det, som framföres i de aktuella motionerna. Kollegium har därvid givit uttryck åt sin uppfattning, att den föreslagna formen för utredningsarbetets bedrivande ur allmänna synpunkter icke är lämplig.

Såsom underlag för statsmakternas ställningstaganden i de handelspolitiska frågorna erfordras fortlöpande objektiva näringspolitiska utredningar, gjorda i samverkan med näringslivets och arbetsmarknadens företrädare. Enligt kollegii uppfattning har de hittillsvarande formerna för detta utredningsarbete visat sig vara ändamålsenliga och medge en smidig handläggning av uppkommande problem, som berör olika delar av näringsliv och statlig förvaltning och som erfarenhetsmässigt växlar snabbt. Den aktuella handelspolitiska situationen — som bl. a. karakteriseras av strävanden att på olika områden utbygga och fördjupa det EFTA-samarbete, som redan är förutsett i konventionen — för härvidlag icke in något väsentligt nytt i bilden. Ej heller har, såvitt kollegium har sig bekant, från näringslivet framförts önskemål om ändring av den nu gällande uppläggningsen av ifrågavarande utredningsarbete.

Frågeställningen blir därför i realiteten, huruvida behov föreligger av ytterligare ett rådgivande och utredande organ för handläggning av hithörande frågor, sammansatt av företrädare för regering, riksdag, näringsliv och arbetsmarknad. Kollegium finner en dylik ordning icke lämplig. Ett nytt organ av den föreslagna typen skulle med all sannolikhet skapa komplikationer i utredningsarbetet. Speciellt när det gäller att inhämta näringslivets bedömningar kan det endast verka komplicerande att på detta sätt fortlöpande arbeta på två nivåer. Härtill kommer att en sådan ordning kan förut sättas bli tidsödande och fördröja lösningar av problem.

Mot bakgrunden av vad i det föregående anförts får kommerskollegium föreslå att motionerna icke föranleder någon åtgärd.

I ärendets slutliga handläggning har förutom generaldirektören Malmfors deltagit herrarna de Besche, Brodén, Engström, Enström, Håkansson, Klacken berg, Kördel, Larson, Lindskog, Lundberg, Nilstein, Pihlgren, Sahlin, Sundén, Söderberg och Ahlén samt kommerserådet Lindqvist. Stockholm den 30 mars 1963.

NILS MALMFORS

RUTGER CRONEBORG

G. Jansson

Till riksdagens statsutskott

Riksdagens statsutskott har i skrivelse den 5 mars 1963 hemställt om utlåtande över de i riksdagen framlagda likalydande motionerna I: 310 och II: 363 om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning. Med anledning härav får undertecknade organisationer — Svenska Arbetsgivareföreningen, Sveriges Allmänna Exportförening och Sveriges Industriförbund — anföra följande.

Motionernas syfte anges vara att bereda riksdagen ökade möjligheter till insyn och inflytande vid handläggningen av viktiga handelspolitiska frågor. Det framhålles att riksdagens ställning i statslivet kan äventyras i den mån den ställes utanför avgöranden som kan bli resultatet av förekommande kontakter mellan regeringen och näringslivets företrädare.

Motionärerna hänvisar till det utredningsarbete som bedrivs inom Kommerskollegium och i den till detsamma knutna delegationen för integrationsfrågor. Detta arbete betecknas som mycket värdefullt men förklaras vara otillräckligt när det gäller att draga slutsatser om praktiskt handlande eller att fatta självständig ställning i uppkommande frågor. Motionärerna förordar därför upprättandet av ett nytt utredningsorgan, kallat exportmarknadsberedningen, innefattande företrädare för såväl regeringen och de demokratiska riksdagspartierna som näringslivets och arbetsmarknadens organisationer. Detta organ, vilket vi förmodar skulle fungera parallellt med den nyssnämnda s. k. Malmforsdelegationen, borde enligt motionärernas mening ha såväl rådgivande uppgifter som befogenhet att självt påkalla och även genomföra utredningar i hithörande frågor.

De undertecknade organisationerna vill erinra om att Kommerskollegium i sin egenskap av statligt ämbetsverk har till uppgift att under sedvanligt ämbetsmannansvar utföra objektiva utredningar i de handelspolitiska frågor, inför vilka statsmakterna ställes. Detta gäller såväl Sveriges bilaterala handelsförbindelser med andra länder, tullar och andra regleringar på utrikeshandelns område som spörsmål rörande det svenska deltagandet i internationella ekonomiska organisationer och lösningen av ekonomiska samarbetsproblem på multilateral grundval. Det är naturligt att kollegium i denna verksamhet strävat efter att skaffa underlag för sina ställningstaganden både från andra sakligt berörda myndigheter och från näringslivet och arbetsmarknadens parter. Genom formella remissförfaranden och på andra sätt har kollegium därför sedan länge brukat rådfråga de talrika organisationer som har att bevaka industrins, handelns och arbetsmarknadens olika parter intressen. Tillkomsten av de två till kollegium knutna organen — det handelspolitiska rådet och delegationen för integrationsfrågor — utgör endast en logisk utbyggnad och förstärkning av denna samverkan.

Inom näringslivet torde man enhälligt vara av den uppfattningen att samarbetet mellan Kommerskollegium och de två nämnda organen varit synnerligen värdefullt för den kontinuerliga objektiva utredningsverksamheten. Våra organisationer finner därför icke några skäl tala för en ändring av denna samarbetsform, som berett näringslivet och arbetsmarknadens företrädare möjlighet att framföra sina synpunkter. Ej heller synes man böra överväga en ändring av det nytillsatta Planeringsrådets sammansättning eller uppgifter.

Organisationerna finner emellertid att syftet med den av motionärerna föreslagna exportmarknadsberedningen i huvudsak skulle kunna ernås ge-

nom ett till riksdagen utsträckt samråd mellan regeringen och näringslivet medelst en utvidgning av den av Kungl. Maj:t den 1 december 1961 inrättade rådgivande kommittén som har till uppgift att överlägga om frågor av central betydelse för Sveriges medverkan i en västeuropeisk ekonomisk integration. Därest en sålunda utvidgad kommitté gäves ett vidare uppdrag, skulle den bli av värde som ett forum för överläggningar rörande utrikes-ekonomiska frågor av väsentlig betydelse och principiell räckvidd även utanför själva integrationsområdet. Däremot synes anledning saknas att förse detta organ med en utredningsapparat utöver den som redan finnes utbyggd. Stockholm den 3 april 1963.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN SVERIGES ALLMÄNNA EXPORTFÖRENING

CURT-STEFFAN GIESECKE

P. ZETHELIUS

SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND

SVEN DAHLMAN

Hans Stenberg

Bilaga C

Till riksdagens statsutskott

Genom remiss den 5 mars 1963 har riksdagens statsutskott berett Landsorganisationen i Sverige tillfälle att avge yttrande över två likalydande motioner (I: 310 och II: 363) om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning. LO får i anledning härav anföra följande.

Motionärerna utgår från att de långsiktiga förutsättningarna för den svenska exporten kommer att försämrats till följd av utvecklingen inom de europeiska marknadsorganisationerna och genom överproduktionstendenser inom för svensk export viktiga varuområden. De framhåller därvid nödvändigheten »att med stor uppmärksamhet följa utvecklingen och därvid utnyttja de möjligheter som skapas genom Sveriges medlemskap i olika organisationer, icke blott EFTA utan även OECD och GATT. En fast samordning av våra insatser i dessa olika sammanslutningar är av stor betydelse». Vartill medlemskapet genom fast samordning skulle utnyttjas framgår dock inte av motionen.

Motionärerna betonar även det nära sambandet mellan handelspolitiken och andra sidor av den ekonomiska politiken och trycker särskilt på att företagens planering, som ofta måste vara långsiktig, allvarligt försvåras när de saknar kännedom om statsmakternas avsikter. Detta skulle även gälla arbetsmarknadens parter, som vid sina löneförhandlingar har anledning att ta hänsyn till den utveckling som kan väntas på det internationella handelsutbytets område. Detta förhållande har under de senaste åren givit anledning till ett nära samarbete mellan regeringen och näringslivet. Motionärerna anser emellertid att detta samarbete satt riksdagen i efterhand i de handelspolitiska frågorna. »Riksdagens ställning i statslivet kan emellertid komma att äventyras, om den saknar insyn i eller inflytande på de avgöranden, ofta av informell natur, som därvid kommer till stånd.» De yrkar därför på att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om upprättandet av en särskild exportmarknadsberedning med företrädare för såväl regeringen och de demokratiska riksdagspartierna som även näringslivet och de stora organisationerna bl. a. arbetsmarknaden. Denna beredning skall en-

ligt förslagsställarna ha rådgivande uppgifter när det gäller den allmänna inriktningen av Sveriges arbete, särskilt i de tidigare nämnda organisationerna men även när det gäller handläggningen av ekonomiska frågor i Förenta Nationerna och dess fackorgan liksom i fråga om särskilt betydelsefulla bilaterala handelsförhandlingar. Den skall hållas fortlöpande underrättad om de olika utredningsorganens arbete och bör också själv kunna påkalla och även genomföra utredningar av olika slag.

Enligt LO:s mening reser det framlagda förslaget först och främst en principfråga av mycket betydande räckvidd. En av de grundläggande principerna för svensk statsförvaltning är att regeringen bereder frågorna och riksdagen fattar beslut på grundval av regeringens beredning. Till beredningen, som sålunda är regeringens och regeringspartiets politiska prerogativ, hör givetvis också att ta kontakt med och diskutera frågorna med berörda parter i samhället, varvid näringslivet och arbetsmarknadens parter vid handläggningen av exportfrågorna är de viktigaste. Resultaten från detta beredningsarbete redovisas ju delvis offentligt i betänkanden, remissvar, departements- och verkspromemorier m. m. och kring denna redovisning utspinner sig ofta en livlig och enligt LO:s mening betydelsefull debatt. Även vad gäller de handelspolitiska frågorna är en sådan redovisning och debatt enligt LO:s uppfattning synnerligen önskvärd och måhända även möjlig i något större utsträckning än hittills utan men för samhällsintresset.

Anspråk från riksdagen att därutöver få delta i denna beredning av frågorna skulle emellertid introducera en helt ny princip i statsförvaltningen. I de fall regeringen önskar skaffa sig en politisk förankring vid beredningen av någon fråga står den fritt att engagera representanter för de politiska partierna i arbetet, men det är regeringens sak att avgöra vilka som skall utföra det arbete, för vilket den har ansvaret. Borgerliga regeringar utövar detta prerogativ mot arbetarpartier i opposition i de flesta demokratiska länder. En borgerlig regering i Sverige skulle säkert också tveklöst och med all rätt anse att det vore dess ensak att bereda frågorna innan de lades på riksdagens bord. LO har därför lite svårt att förstå motionärernas farhågor för att riksdagens ställning i statslivet skall komma att äventyras genom att den skulle sakna insyn i eller inflytande på avgörandena i nu diskuterade frågor. LO förutsätter att riksdagen erhåller en fullständig och allsidig redogörelse för beredningsarbetet och dess resultat när ärendena framlägges för slutligt ställningstagande. Ramen för riksdagens handläggning och avgöranden är konstitutionellt reglerad och inom denna ram ankommer det på riksdagen själv att i beslutet hävda sitt inflytande.

Vad gäller det framlagda förslagets rent praktiska sida, nämligen behovet av utredande och rådgivande organ i de handelspolitiska frågorna och i frågor rörande det internationella ekonomiska samarbetet, finner LO att det i stort sett numera är ganska väl ställt. Förutom de resurser som direkt presenteras av de departement och verk som berörs av dessa frågor, finnes för detta ändamål den s. k. Malmforskommittén, handelspolitiska rådet, statens handelslicensnämnd, planeringsrådet, FN-delegationen och nämndens för internationellt bistånds FN-utskott samt utrikesnämnden för rådslag, med riksdagen. Dessa organ synes LO ganska väl täcka olika delar av det stora fält motionärerna berört, bortsett måhända för samarbetet med OECD, för vilket LO hoppas att regeringen snart skall finna en lämplig organisation. Samordningen mellan de olika organen, främst genom handelsdepartementet, synes även löpa relativt tillfredsställande. Motionärernas uttalande att det ej kan ankomma på dylika beredningsorgan att dra slutsatser eller ta ställning finner LO helt missvisande. Inom ramen för deras uppdrag är det tvärtom deras uppgift att göra detta. Dessa ställningstaganden redovisas

sedan när frågorna kommer inför riksdagen för slutgiltigt avgörande. Sammanfattningsvis finner LO alltså att statsmakterna ur utrednings- och rådgivningssynpunkt är väl rustade att fatta de beslut som utvecklingen kan komma att kräva och att motionärernas förslag därför inte bör föranleda någon åtgärd.

Vad slutligen gäller det föreslagna organets uppgift att undanröja misstro finner LO det vara enklare att underlåta att skapa misstro än att skapa särskilda organ för att undanröja den. Stockholm den 25 mars 1963.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

ARNE GEIJER

Clas-Erik Odhner

Bilaga D

Till riksdagens statsutskott

I skrivelse den 5 innevarande mars har Statsutskottet hemställt om utlåtande över motionerna I: 310 och II: 363 om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning.

Med anledning härav får Sveriges Lantbruksförbund anföra följande.

Sverige är för sin ekonomiska utveckling i mycket hög grad beroende av sin export, och det är därför ett betydande intresse att vårt lands deltagande i världshandeln kan ske på icke diskriminerande villkor. Det är således av utomordentlig betydelse att man söker på allt sätt eliminera de med de handelspolitiska blockbildningarna förenade olägenheterna för vår export. Liksom motionärerna finner Lantbruksförbundet det sålunda angeläget att utvecklingen på ifrågavarande område följes med stor uppmärksamhet och att en fast samordning av de svenska insatserna i olika internationella organisationer — EFTA, OECD och GATT — är av utomordentlig betydelse.

De handelspolitiska arbetsformerna sådana de efter hand utvecklats kan enligt förbundets erfarenhet anses på det hela taget tillfredsställande ha fyllt sina uppgifter såväl vad beträffar utredningsverksamheten som samarbetet mellan näringsliv och myndigheter. De direkta kontakter mellan regeringen och företrädare för näringsliv och organisationer, som ibland äger rum bl. a. på det handelspolitiska och ekonomiska området, har också sin givna betydelse för avstämningen av vårt lands ställningstagande i de stora handelspolitiska avgörandena.

Även om sålunda kritik icke kan riktas mot de nuvarande handelspolitiska arbetsformerna i vårt land, får det komplicerade och riskfyllda handelspolitiska läget, som kan väntas bestå åtskilliga år framåt, anses ha skapat ett behov av mera regelbundet samarbete mellan statsmakterna och näringslivet. Lantbruksförbundet vill därför tillstyrka, att en särskild exportmarknadsberedning upprättas, innefattande företrädare för såväl regeringen och de demokratiska riksdagspartierna som för näringslivet och de stora organisationerna och med de funktioner som närmare angivits av motionärerna. Stockholm den 29 mars 1963.

SVERIGES LANTBRUKSFÖRBUND
förening u. p. a.

C. W. CURTMAN

Harry Hasselgren

Till riksdagens statsutskott

Sedan riksdagens statsutskott i skrivelse den 5 mars innevarande år hemställt, att Kooperativa förbundet ville avge yttrande över motionerna I: 310 och II: 363 om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning önskar Kooperativa förbundets styrelse anföra följande om de likalydande motionerna.

Motionärernas yrkande om tillsättande av den särskilda beredningen motiveras väsentligen med det vid motionens avfattande osäkra läget beträffande Sveriges och övriga EFTA-länders anslutning till den europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) och den nödvändighet, som i fall av en ogynn- sam utveckling av anslutningsfrågan skulle framträda för åtskilliga svenska företag att flytta en större eller mindre del av sin produktion till utlandet. Motionärerna anser, att dagens situation ger anledning till en sämre prognos för våra exportnärningar än den, som man ännu för några år sedan hade anledning att uppställa.

Motionärerna utgår, med självfallet påpekande av sambandet mellan exportindustrin å ena sidan och å den andra väsentliga områden av den ekonomiska politiken i dess helhet, såsom arbetsmarknads-, kredit- och skattepolitiken, från att de ständiga kontakter, som under de senaste åren pågått mellan regeringen och näringslivets organisationer, skulle ytterligare stärkas genom de nya samarbetsmöjligheter, som skulle öppnas genom den föreslagna beredningen. Denna skulle enligt förslaget innefatta såväl företrädare för regeringen och de demokratiska riksdagspartierna som även näringslivet och de stora organisationerna, bl. a. på arbetsmarknaden. Det förutsätts, att beredningen hålls fortlöpande underrättad om det arbete, som förrättas inom nu verksamma utredningsorgan och att den själv bör kunna påkalla och genomföra utredningar av olika slag. Den skall ha rådgivande uppgifter när det gäller den allmänna inriktningen av Sveriges arbete, särskilt utredningsarbetet i handelspolitiska frågor i Kommerskollegium och den s. k. Malmforskommittén, vidare när det gäller Sveriges deltagande i handläggningen av ekonomiska frågor i FN och dess fackorgan, liksom även i fråga om särskilt betydelsefulla bilaterala handelsförhandlingar. Samtidigt bör beredningen upprätthålla nära kontakt med det nyinrättade planeringsrådet samt med banko- och riksgäldsfullmäktige. Slutligen bör, enligt förslaget, organet kunna dryfta alla slags ekonomiska frågor, som äger närmare samband med exportnäringarnas ställning och framtida utvecklingsmöjligheter.

Den i stora drag givna beskrivningen av det handelspolitiska läget för ögonblicket i Europa och de farhågor för avsättningssvårigheter för den svenska exportindustrin i det tillsvidare rådande nya skedet i de europeiska gemenskapssträvandena, åt vilka motionärerna givit uttryck, ger givetvis, såsom även Kooperativa förbundets styrelse önskar framhålla, anledning till att fortsätta ansträngningar å näringslivets sida görs för att möta dessa genom påskyndad teknisk och strukturell rationalisering. Läget har så till vida inte nämnvärt förändrats sedan de senaste åren, då samma förberedelser pågått för att för svensk industris del möta den väntade skärpta konkurrensen på den gemensamma marknaden efter Sveriges inträde i denna. Styrelsen anser det för sin del ännu vara för tidigt att bedöma, huruvida läget för ögonblicket, såsom motionärerna utgår ifrån, ger anledning till sämre prog-

nos än för några år sedan. För att ta ett enda exempel steg värdet av verkstadsindustrins export — vilken motionärerna berör i ett citerat sammanhang i sin motivering — enligt Konjunkturinstitutets beräkningar från 2,01 miljarder kr. år 1957 till 3,34 miljarder kr. år 1961 och till 3,81 miljarder kr. år 1962 (allt i 1954 års priser), och denna viktiga exportgren kan således sägas befinna sig i en snabb utveckling. För verkstads- och varvsindustrin i dess helhet räknar Konjunkturinstitutet med en så pass hög produktivitetsökning som 4 procent för 1962. De händelser i början av innevarande år, varigenom frågan om EFTA-ländernas anslutning till EEC sköts ytterligare framåt i tiden, gäckade visserligen förhoppningen om snart begynnande tullsänkningar och avveckling av andra importhinder på de viktiga kontinentaleuropeiska marknaderna men medförde däremot inga nya tullhöjningar eller andra förändringar i de villkor, på vilka vår industri haft att exportera till dessa under de senare åren. Inga förändringar i en sådan riktning torde heller kunna befaras utan snarare en modifiering väntas bli så småningom genomförd av den yttre tullmur kring EEC-området, som alljämt håller på att uppbyggas. Om takten i och omfattningen av de lättnader, som skulle kunna beredas den svenska exporten härigenom, är det emellertid också för tidigt att kunna fälla något bestämt omdöme.

Styrelsen delar motionärernas uppfattning, att det är av största betydelse att ingående följa den handelspolitiska utvecklingen särskilt i Europa och dess återverknningar såväl på vår exportindustri som på vårt ekonomiska liv i övrigt. Emellertid syns denna del av den tilltänkta exportberedningens uppgifter ha i hög och växande grad tillgodosetts genom det utredningsarbete, som förrättas av de i motionen nämnda organen Kommerskollegium och Malmforskommittén, vilket senare motionärerna anser ha varit mycket värdefullt — liksom även av regeringen direkt underställda organ och institutioner. Då motionärerna anmärker, att utredningsorgan sådana som de nu nämnda inte kan dra några slutsatser i fråga om det praktiska handlandet och inte heller kan ta egen ställning till uppkommande problem på olika områden, gäller dessa inskränkningar emellertid också den tilltänkta exportberedningens allmänna arbetsuppgifter. En sådan beredning skulle, enligt motionens skissering av dess arbetsområde, också i sitt dagliga arbete huvudsakligen fungera som ett utredande organ. Det praktiska handlandet inom företagslivet på exportindustrins område kommer givetvis att som hittills bero på de berörda företagens eget omdöme i växlande konjunktursituationer för olika branscher och med utnyttjande av växlande handelspolitiska förutsättningar på olika utlandsmarknader.

Det utredningsarbete, som utföres av särskilda statliga och på statligt initiativ tillsatta organ och vilket avser att tjäna företagen till ledning för deras affärsplanering och transaktioner, kompletteras av den permanenta observation, som förrättas genom de särskilda kontaktinstanserna med de konventioner av vilka Sverige är medlem, EFTA, GATT och OECD. Härtill kommer näringsorganisationernas egna utredningsinstitutioner, av vilka de största, efter allt att döma, utför ett mycket omfattande och betydelsefullt arbete för att ingående följa den internationella handelspolitiska utredningen. Också arbetsmarknadsorganisationerna ägnar genom sina utredningsorgan ett betydande sakkunnigt intresse åt hithörande problem, särskilt vad de angår deras väsentliga arbetsuppgifter.

Förslagsställarna syns emellertid, utöver den fortsatta observationen av de allmänna handelspolitiska förhållandena, syfta till att med den tilltänkta exportberedningen skapa ett forum för förberedande eller till olika stadier fortskriden behandling av en mycket övergripande del av vår ekonomiska politik. Inom dess arbetsområde skulle sålunda, enligt vad som åt-

minstone antydes, komma att falla även ett sådant område av denna, som är helt undandraget statliga bestämmanden, nämligen arbetsmarknaden och dess politik såsom i sin mån bestämmande för företagens kostnadsläge. Då avgörandet på andra områden, såsom kredit- och skattepolitiken liksom de offentliga investeringarna, ankommer på riksdagen eller de organ, som tillsatts av denna, ingår i förslaget att komplettera den tilltänkta beredningen med representanter för de politiska partierna i riksdagen.

Styrelsen har inte kunnat bilda sig någon bestämd uppfattning om vilka avgöranden, som åsyftas, när motionärerna framhåller, att riksdagens ställning i statslivet äventyras, »om den saknar insyn i eller inflytande på de avgöranden, ofta av informell natur, som därvid kommer till stånd». Om motionärerna därmed avser administrativa åtgärder i allmänhet eller också sådana, som bygger på särskilda fullmaktslagar eller delegering av befogenheter, grundar sig dock sådana avgöranden på särskild lagstiftning. Denna har i sin tur kommit till stånd efter utredningar publicerade i kommittébetänkanden, i vilka riksdagsledamöterna haft alla tillfällen att skaffa sig behövlig insyn innan respektive frågor behandlats och avgjorts i riksdagen. Åsyftas å andra sidan åtaganden å näringslivets eller andra organisationers sida, som ingåtts genom särskilda överenskommelser med regeringen eller myndigheter, torde dock sådana i regel ha varit fullt tillgängliga för offentligheten eller av sådan art, att de inte behövt föranleda till avgöranden inom riksdagen.

Såsom motionärerna själva framhåller i motionen och styrelsen redan berört, har vidare frågor på den allmänna ekonomiska politikens område under de senaste åren lett till ständiga kontakter mellan regeringen och näringslivets organisationer. Sådana frågor, som i sista hand framlagts till riksdagens avgörande, såsom t. ex. skatte-, pensions-, arbetstids- och semesterfrågor, har genom föregående offentlig diskussion varit förberedda på ett sådant sätt, att varken riksdagens ledamöter eller näringslivet undandragits tillhörig insyn.

Avsikten med tillskapandet av en särskild exportberedning av det slag, som motionärerna åsyftar — alltså även med representanter för de politiska partierna som ledamöter — anges också vara att göra det möjligt att på ett tidigt stadium undanröja missförstånd och ömsesidig misstro. Om denna avsikt skall fullföljas bör det givetvis förutsättas att de partipolitiska representanterna utses mera med hänsyn till sina egenskaper som företrädare för sina partiers allmänna åskådning och sin auktoritet inom respektive riksdagspartier än till sina fackmässiga insikter i exportärenden och därmed förbundna ekonomiska frågor.

Med det vidsträckta arbetsprogram, som motionärerna uppdragit för den föreslagna exportberedningen, kan vid ett dylikt förhållande avgörandet av sådana praktiska frågor, vilka fordrar snabba beslut, komma att betänkligt fördröjas i avvaktan på diskussion och slutligt ställningstagande inom respektive riksdagspartier. Överläggningarna inom beredningen i dess helhet syns härigenom lätt kunna få samma tillspetsning, som vid partipolitiska diskussioner i allmänhet i kontroversiella frågor. Partirepresentationen riskerar under sådana förhållanden att fungera som en tidskrävande och arbetsfördröjande kanal till en del partipolitiska remissinstanser, innan beslut har fattats. Den syns, under särskilda omständigheter kunna leda till att den rent fackbetonade behandlingen av beredningens uppgifter eftersätts till förmån för idépolitiska diskussioner med endast indirekt samband med sakfrågorna.

Den avgörande frågan i samband med motionen syns styrelsen emellertid vara, huruvida den nuvarande organisationen av utredningsväsendet ifrå-

ga om den handelspolitiska utvecklingen och vår exportindustris anpassning till denna i nuvarande läge är i behov av ett helt nytt samordnande och kompletterande organ. Så långt styrelsens erfarenhet sträcker sig syns detta inte vara fallet. Utrednings- och observationsarbetet beträffande den internationella handelspolitiska utvecklingen och de ekonomiska gemenskapssträvandena i Europa är rikt förgrenat utan att vara svåröverskådligt. Utredningar, som slutförts och offentliggjorts under fjolåret har lämnat en uttömmande redogörelse för den europeiska gemenskapens konstruktion, belyst dess legala aspekter och återverkningar på företagsfriheten i Sverige och EEC-länderna vid fall av en svensk anslutning. Ett omfattande analysarbete beträffande långtidsplaneringen för den ekonomiska utvecklingen i vårt land har länge pågått på både statligt och enskilt initiativ. Inrättandet av en särskild exportberedning i de former motionärerna tänkt sig kan, enligt styrelsens mening, under vissa omständigheter leda till att behandlingen av hithörande angelägenheter försvåras och fördröjes av partipolitiska kontroverser och i övrigt medföra en inte önskvärd dubblering av det utredningsarbete, som redan pågår.

Inrättandet av en särskild exportmarknadsberedning är under nuvarande förhållanden, då inga plötsliga, grundläggande förändringar skett i de på senare år rådande allmänna villkoren för vår industris avsättningsmöjligheter på utlandsmarknaderna, inte särskilt påkallad. Skulle sådana förändringar inträda, syns däremot frågan lätt kunna återupptas till prövning från de utgångspunkter, som då kan synas mera praktiskt ändamålsenliga.

Med hänvisning till vad som anförts i det föregående vill Kooperativa förbundets styrelse *avstyrka* motionerna I: 310 och II: 363 om inrättande av en särskild exportmarknadsberedning. Stockholm den 1 april 1963.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET
Styrelsen

CARL ALBERT ANDERSON

MAURITZ BONOW

Thorsten Odhe

Bilaga F

Till riksdagens statsutskott

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) har genom remiss den 5 mars 1963 beretts tillfälle att till riksdagens statsutskott avge yttrande över likalydande motionerna I: 310 och II: 363 om upprättande av en särskild exportmarknadsberedning. Med anledning härav vill TCO anföra följande.

I motionen föreslås att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en särskild exportmarknadsberedning inrättas, vilken skulle omfatta företrädare för regering, riksdag, näringsliv och de stora organisationerna.

För närvarande finns inrättade olika organ i vilka exportmarknadsfrågor bl. a. behandlas. Här kan erinras om delegationen för integrationsfrågor, vilken är knuten till kommerskollegium och inom vilken utredningsarbete sker i frågor rörande olika aktuella integrationsprojekt. Vidare finns rådgivande kommittén för integrationsfrågor och nyligen har det ekonomiska planeringsrådet inrättats och det s. k. utredningsrådet fått nya uppgifter.

I samtliga organ är näringslivet och arbetsmarknadsorganisationerna företrädna. Vidare arbetar sedan länge det handelspolitiska rådet, som har en rådgivande funktion till kommerskollegium i handelsavtals- och liknande frågor. Enligt TCO:s uppfattning lämpar sig dessa olika organ väl för handläggning av exportmarknadsfrågor, medan konkreta frågor av detta slag av olika skäl knappast bör handläggas i organ av politisk karaktär.

TCO vill vidare framhålla att i den mån handelspolitiska frågor fordrar politisk behandling finnes härför såväl utrikesnämnden som riksdagens utrikesutskott.

Med hänvisning till att sålunda ett flertal olika organ av det slag som motionärerna föreslagit redan finns inrättade och risken för komplikationer om ytterligare institutioner tillskapas, får TCO föreslå att motionerna icke föranleder någon riksdagens åtgärd. Stockholm den 1 april 1963.

TJÄNSTEMÄNNENS CENTRALORGANISATION (TCO)

OTTO NORDENSKIÖLD

Arne H. Nilstein